

Digitales Brandenburg

hosted by **Universitätsbibliothek Potsdam**

Sifre Ḳodesh

‘im targumim u-ve’urim mi-meḥabrim shonim

Sefer Shemot

Landau, Moses I. Landau, Moses I.

Prag, 596 [1836 oder 1837]

זרתסא תלגמ

urn:nbn:de:kobv:517-vlib-8818

היהודים מרדכי אשר החלוצת
 לנפול לפניו לא-תוכל לו כי-
 נפול תפול לפניו: (ד) עודם
 מדברים עמו וסריסי המלך
 הגיעו ויבהלו להביא את-המן
 אל-המשתה אשר-עשתה
 אסתר: ז (ה) ויבא המלך והמן
 לשתות עם-אסתר המלכה:
 (ו) ויאמר המלך לאסתר גם
 ביום השני במשתה היין מה-
 שאלתך אסתר המלכה ותנתן
 לך ומה-בקשתך עד-חצי
 המלכות ותעש: (ג) ותען אסתר
 המלכה ותאמר אם-מצאתי חן
 בעיניך המלך ואם-על-המלך
 טוב תנתן לי נפשי בשאלתי ועמי
 בבקשתי: (ד) כי נמכרנו אני ועמי

הערקונפט, זא וירסט דוא
 איהם ניכט בייקאממען, זאנ-
 דערן נאך איממער טיעפער
 פאר איהם פאללען. (יד) וועה-
 רענד דאס זיא זא מיט איהם
 רעדעטען, קאמען דיא קעניג-
 ליכען פערשניטטענען זאן, אונד
 איילטען, דען המן צום נאסט-
 מאהלע צו ברינגען, וועלכעס
 אסתר צובערייטען לאססען.

ז (ה) דער קעניג אונד המן גיג-
 גען אלוא, מיט דער קע-
 ניגין אסתר צו שפיווען. (ב) אים
 צווייטען טאגע זאנטע דער קע-
 ניג וויערערום ביים וויינע צו
 אסתר: וואס דייע ביטטע
 אויך זיא, קעניגין אסתר!
 זיא זאלל דיר געוועהרט ווער-
 דען: וואס דיין וואונש אויך
 זיא, אונד בעטראפע עס דאז
 האלבע רייך, ער זאלל ער-
 פיללט ווערדען! (ג) דיא קעניג-
 גין אסתר ערוויערערטע: דא
 איך ננאדע אין דייען אויגען
 געפונדען האבע, א קעניג!
 אונד דא עס דעם קעניגע זא
 געפעללט, זא ווערדע מיר
 אויף מיינע ביטטע מיין לעבען

לחשמיד

אויף מיינען וואונש מיין פאלק געשענקט. (ד) דען מאן האט אונז פרייז געגעבען, מיך אונד

ר ש י

סירשו הדבר במסכת מגילה: (יג) אשר החילות לנפול וגו'. אמרה אומה זו נמשלו לכוכבים
 ולעפר כשהם יורדים יורדים עד לעפר וכשהם עולים עולים עד לרקיע ועד הכוכבים:
 ז (ג) תנתן לי נפשי. שלא אהרג בשלשה עשר באדר שזרת גזרת הריגה על עמי ומולדתי:
 ועמי. ינתן לי בבקשתי שלא יהרגו ואם תאמר מה איכפת לך כי איכנס אוכל וראיתי

ב א ו ר

האופן הא' התנאי האפשרי (ווען דייעעט זאן זא. ג. ז. ו.) והאופן הב' התנאי המחלט (דח דייעעט זאן
 זא. ג. ז. ו.). וזוהו האופן הב' ענינו כאן, ותרגומו א"כ כל"א דח מרדכי ח. ג. ו.).
 ז (ג) אם מצאתי חן, כטעם אם מורע היהודים שהכאנו לעיל, וכן תרגם הרמב"מ ז"ל
 אם מצאתי חן למשה (שמות ל"ג י"ג): חנתן לי, כטעם אין שאלתי כי אם נפשי (ראב"ע)
 ומלת חנתן מושגת על נפשי ועל-עמייזא במשקל השם הסמוך, וטעם בשאלתי ובבקשתי כטעם

מיון פֶּאֶלֶק, צום אויסרֶאָטטען, ניעדערמעטצעלן אונד פֶּער־טילגען; יא! וואָרען וויר נור צור שקלאַפֶּערייאַ פֶּערקוויַטט וואָרדען, איך ווירדע געשווייגען האַכען; וואָהרליך! דער ראַכֶּוויכטיגע אַכטעט זעלבסט דען שאַרען זיינעס קעניגס גיכט. (ה) ווער איזט דער? ווער איזט דער? ריעף דער קעניג העשטיג, וואָ איזט ער, דער וואָ פֶּער וועגען זיין דורפֶּטע, דיעועס צו טהון? (ו) אסתר אַנטוואַרטעטע: איין גרויזאָיער אונד ראַכֶּוויכטיגר פֶּייגנד! דיעוער בעועוויכט המן! — דאָ

לְהַשְׁמִיד לַהֲרוֹג וּלְאַבֵּד וְאֵלּוּ לְעֲבָדִים וְלִשְׁפָחוֹת נִמְכָּרְנוּ הֲחַרְשְׁתִּי כִּי אֵין הַצָּר שׁוּה בְּנֹזֶק הַמֶּלֶךְ: (ה) וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ אַחְשׁוּרוֹשׁ וַיֹּאמֶר לְאַסְתֵּר הַמַּלְכָּה מִי הוּא זֶה וְאֵי־זֶה הוּא אֲשֶׁר־מָרָאז לִבּוֹ לַעֲשׂוֹת כֵּן: (ו) וַתֹּאמֶר אֶסְתֵּר אִישׁ צָר וְאוֹיֵב הֵמֶן הִרְעֵהוּ וְהֵמֶן נִבְעַת מִלְּפָנֶי הַמֶּלֶךְ וְהַמַּלְכָּה: (ז) וְהַמֶּלֶךְ קָם

בַּחֲמָתוֹ

עַרְשָׁאָק דִּיעוּעַר פֶּאָר דַּעַם קַעניגע אונד דער קעניגין! (ז) דער קעניג שטאַנד צאָרניג פֶּאָם

ר ש י

וגו': (ד) כי אין הלך שיה בנוק המלך. אינו חושש בנוק המלך שאילו רדף אחר הנאחז היה לו למר מכור אותם לעבדים ולשפחות וקבל הממון או החיה אותם להיות לך לעבדים הם זורעם: (ה) ויאמר המלך אשורוש ויאמר לאסתר המלכה. כל מקום שנאמר ויאמר ויאמר

ב א ו ר

ויעבוד ישראל באשה: (ד) ואלו, כמו ואלו היה אלף שנים, והא' נוסף (הראב"ע), והוא מורגל בפי קז"ל, ואמר קד מן חכמיה שהיא מורכב מן אין לו (יה ווען), וזה טעם הדגש לחסרון חנוך: הצר, תואר ושעור הכתוב כמו שכתב רש"י אינו חושש בנוק המלך, אם יגיע היזק למלך ע"י זאת, כי אם חשש לא מכר אותנו להשמיד, רק לעבדים ולשפחות, לעבוד את המלך או עמו, ובסף מקנתנו יקבל השלך, אבל עתה תראה כוונתו רק איכזריות ושטף חמה, מאבד ומכלה הכל רק בעבור נקמתו, וטעם כי לאמת הדבר, ורבים כמוהו. וי"מ הלך שם כמו לר ומלוק מלאונו, ופרשו הזרשתי מטעם כי אין הלכה הבאה עלי ע"י זאת שיה בעיני מאומה, כדי שלא יהיה נזק למלך וטעם בנוק בעבור נזק. ויתכן גם לפרש שיה בנוק וגו' כדרך וכל חפזיך לא ישוו בה (משלי ג' ע"ו), כלומר כל הכרה שתוכל לבוא עלי, לא תדמה ומשה עם הכרה הזאת שהיא לנוק המלך: (ה) ויאמר המלך, בא ויאמר פעמים, להורות שהמלך בעם, ומרוב כעסו אמר במהירות מי הוא זה אמור! מי זה אמור מהרה! (ראב"ע). ומד מן חכמיה אמר שטעם האמירה הראשונה היה נגד המן שהיה יועלו ועל פיו ילחו ויבואו כל דברי המלכות ושאל לו אם הוא לא ידע מי היא זה ואיזה הוא וגו', וכוונתו שכבר החמיל המלך להרגיש דבר מה מרעת המן, וכשחשק זה ולא ענהו שאל עוד לאסתר המלכה מי הוא וגו': מלאו לבו, ברעיונות זרות באלה לעשות דבר רע בזה. והנה חרה אף המלך על המן לב' סבות (א) לפי שרמהו בחלקקות דבריו לבלתי אמר לו שכוונתו על עם גדול ורב כיהודים, והיה בזה לו במשענת קנה רתוך אשר בנטחו עליו שיסיב הכל לתועלת הכלל, ונהפוך הוא שאינו חושש בנוק המלך; (ב) על מה שאלו לבו לשלוח יד במלכה אשר אהבה להכניסה באבדן עמה, אף כי באמת הסברא נועה שלא ידע המן שום דבר ממשפחת אסתר ועמה, כי לולא כן, או שלא בקש כלל לנקום נקמתו, או שהשחלל ודאילסנב הדברים באופן אחר, וכן לא ידעו כל באי שער המלך עמה ומולדתה עד המעשה הזה, כמו שזכרנו כבר לעיל, וסרה בזה תלונת המעתיקים: (ו) והמלך קָם

קָם

בְּהִמְתּוֹ מִמִּשְׁתֵּהּ הַיּוֹן אֶל-גִּנַּת
 הַבַּיִתָּן וְהָמֵן עָמַד לִבְקֶשׁ עַל-
 נַפְשׁוֹ מֵאַסְתֵּר הַמַּלְכָּה כִּי רָאָה
 כִּי-כָלְתָהּ אֵלָיו הִרְעָה מֵאֵת
 הַמֶּלֶךְ: (ח) וְהַמֶּלֶךְ שָׁב מִגִּנַּת
 הַבַּיִתָּן אֶל-בֵּית וּמִשְׁתֵּהּ הַיּוֹן
 וְהָמֵן נָפַר עַל-הַמַּטְוֶה אֲשֶׁר
 אֶסְתֵּר עָלֶיהָ וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ הֲגַם
 לְכַבּוֹשׁ אֶת-הַמַּלְכָּה עִמִּי בַּבַּיִת
 הַדָּבָר יֵצֵא מִפִּי הַמֶּלֶךְ וּפְנֵי הָמֵן
 חָפוּ: (ט) וַיֹּאמֶר חֲרַבּוּנָה אַחַד מִן-
 הַסְּרִיסִים לְפָנָי הַמֶּלֶךְ גַּם הִנֵּה-

פָּאם מאהלע אויף, אונד נינג
 איז דען שלאסנארטען; המן
 אבער בליעב, אום בייא דער
 קעניגז אסתר פֿיר זיין לעבען
 צו ביטטען; דען ער זאָה וואָהל
 דאָס זיין אונגליק פָּאם קעני-
 גע בעשלאָססען וויא. (ח) אַלס
 דער קעניג אויס דעם שלאָס-
 נארטען וויעדער אין דען שפּי-
 זעואַאל צוריק קאָם, שטירצ-
 טע המן אויף דאָו זאָפֿע נייע-
 דער, אויף וועלכֿעם אסתר
 זאָס. דאָ זאָטע דער קעניג,
 ווילל מאַן זאָנאַר דער קעניגין
 אין מינעס אייגענען געמאַכֿע
 געוואַלט אַנטהון? זאָ וויאָ דיע-
 זעס וואָרט אויס דעם מונדע
 דעם קעניגס געקאָממען וואָר,
 פֿערהילטע מאַן המן'ס אַנגע-
 זיבֿט. (ט) אינד חרבוּנָה איינער

העץ
 פָּאָן דען פֿערשניטטענען זאָנטע, זאָ דאָס עס דער קעניג הערען קאָנטע: שטעהט דאָך

אויך
 ר ש י
 נ' פעמים אינו אלא למדרש ומדרשו של זה בתחילה היה מדבר עמה על ידי שליח עכשיו שידע
 שממסדת מלכים היא דבר עמה הוא נעלמו: (ו) כי בלתי- נגמרה הרעה והשואה והנקמה:
 (ח) והמן נופל- המלך חפוי על השטף אשר אסתר עליה. דרכן היה ליצב בסעודה על
 כדן ע"ג המטות כמו שאמר בראש הספר מטות וזהב וכסף לכני המשתה: הגם לכבוש. לשון
 חימה הוא לכבוש לאנוס בחזקה כמו ונכבשה הארץ: (ט) גם הנה העץ. גם רעה אחרת
 עשה שהכין עץ לתלות אוהבו של מלך שהגיל המלך מסס המות:

מה

ב א ו ר

קב, הראוי וילך אל גינת הביתן כתרגום הארמי, קס ברתחיה וכו' ואזל לגנתא וכו': כי
 בלחה, נגמרה הרעה והשואה והנקמה (רש"י), וכן הוא מתורגם אשכנזי: (ח) והמן נופל,
 שהיה מתחזק ומשתחוה לרגליה ובראותו כי שני המלך נפל מרוב פחדו, ודרך הדרש ידוע (ראב"ע),
 והמלך אשר בא לכלל כעס בא לכלל טעות, וסבר כי רוצה לשכוב עם אסתר ולאנסה בחזקה:
 על המטה, דרכן היה ליצב בסעודה על כדן על גבי מטות כמו שאמר בראש הספר מטות
 זהב וכסף לפני בני המשתה (רש"י): הגם לכבוש, יראה מדברי המלך רוב כעסו כי לא אמר
 הגם תכבוש כמדבר להמן, כי מרוב רגזו וכעסו לא עבדהו עוד לדבר עמו, רק אמר זאת למשרתיו
 הסובבים, הנראה עזות מלח בזה, ולכן הדבר וכו': חפוי, המשרתים, וכמו שכתב הראב"ע
 כי כן המנהג אצל מלכי פרס שיכסו את פני מי שנעם עליו המלך, כדי שלא יראו עוד המלך:
 (ט) לשני המלך, לא אמר הדבר אל המלך עכמו, רק דבר לחביריו באופן שישמעוהו אדוניו,
 ואמר: גם הנה, כלומר אין לחמוה על רעתו כי מורגל הוא בכך, וגם עשה עוד רעה
 אחרת שהכין עץ לתלות אוהבו של מלך. ומה נראה שגם שאר עבדי המלך לא אהבוהו בעבור

אויך איין גאלגען פֿינפֿציג על-
 לען האָך אין דעם הויזע המן'ס,
 דען ער פֿיר מרדכי אויפֿריכטען
 לאַססען, דער צום פֿאַר-
 טהייל דעם קעניגס געשפּראַך-
 לען. דאָזאָנטע דער קעניג:
 מאַן הענגע איהן זעלבסט דאָ-
 ראַן; (י) אונד מאַן הענגטע
 המן אַן דען גאלגען, דען ער
 פֿיר מרדכי ערריכטען לאַס-
 סען, וואָדורך דער צאָן דעם
 קעניגס זיך וויעדער לענטע.
 ח (א) נאָך אַן דיעזעס טאָגע
 שענקטע דער קעניג
 אחשוורוש דער קעניגין אסתר
 דאָ הויז המן'ס, פֿערפֿאַלגער
 דער יהודים, אונד מרדכי
 קאם פֿאַר דען קעניג, דען
 אסתר האַטטע איהם געוואָנט,
 וואָס ער איהר אַנגעהאָרע.
 (ג) דער קעניג צאָג אויך זיינען
 זעגעלרינג אַב, דען ער דעם
 המן אַכנעהמען לאַססען, אונד
 גאַב איהן אַן מרדכי; אונד
 אסתר זעטטע דען מרדכי אַי-
 בער דאָ הויז המן'ס. (ג) זיא
 אַבער פֿוהר נאָך איממער

הָעֵץ אֲשֶׁר עָשָׂה הָמָן לְמַרְדֵּכִי
 אֲשֶׁר דִּבֶּר טוֹב עַל-הַמֶּלֶךְ עֹמֵד
 בְּבֵית הָמָן גְּבֵה חֲמִשִּׁים אַמָּה
 וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ תִּלְהוּ עֲרִיוֹ:
 (י) וַיִּתְּלוּ אֶת-הָמָן עַל-הָעֵץ אֲשֶׁר-
 הֵכִין לְמַרְדֵּכִי וְחַמַּת הַמֶּלֶךְ
 שָׁכְכָה: ס ח (א) בַּיּוֹם
 הַהוּא נָתַן הַמֶּלֶךְ אֶחְשֵׁרוּשׁ
 לְאַסְתֵּר הַמַּלְכָּה אֶת-בֵּית הָמָן
 צִרַר הַיְהוּדִים וּמַרְדֵּכִי בָא
 לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ כִּי-הִגִּידָה אֶסְתֵּר
 מָה הוּא-לָהּ: (ג) וַיֹּסֶר הַמֶּלֶךְ
 אֶת-טִבְעֹתָיו אֲשֶׁר הִעֲבִיר
 מִ-הָמָן וַיִּתְּנֶהּ לְמַרְדֵּכִי וְחַשְׁמֵן
 אֶסְתֵּר אֶת-מַרְדֵּכִי עַל-בֵּית
 הָמָן: ס (ג) וַתּוֹסֵף אֶסְתֵּר

ותדבר יתיר י ר ש י

ח (א) מה הוא לה. איך הוא קרוב לה:

ב א ו ר

נאותו, ולכן כנול השבר עליו גם המה היו בגורמיו. או נאמר שזה הסרוס היה בעלה עם
 האלכה, כדעת מד מן חכמים שהנאנו לעיל:
 ח (א) כי הגידה אסתר, שהיא ד'יה, מכאן מוכח עלה הזכירה מולדתה עד עתה, ולא היזה
 מעלאת אותה לו גלתה כבר את עמה: (ב) י"ס המלך, מעל ידו, ויתנה למרדכי
 והעלהו עי"ז על כל הסרוס ועבדי המלך, כד'תוב כי מרדכי היהודי חשנה למלך אשורוש: על
 בית המן, כי עושר רב היה לו גם עבדים ושפלות כי אין אחר המלך גדול מאנו (ראב"ע):
 (ג) וחוסף אסתר וגו', הנה השתדלה עתה להצר עלת המן ועל זה הוכרנה להחזיר עלמה
 למות להנכס אל הצר השנימית ואם לא נקראת, כי כולת זה לא היצילו לה מעציה כלל להגלת
 ישראל (הרלב"ג). וכן אחר הרב אבן יצחק להיות כי היה הדבר קשה הסגנה וכמעט נמוע
 להשיב אחר דתי פרס ומדי והאנחות החזמות מיד המלך, הוכרנה להוסיף לבוא לפני המלך
 פעם אחר פעם, וזה עבס ויוצא המלך, בכל פעם שהוסיפה לבוא בלי ראות ע"כ. הנה לדעת
 גניהס וחוסף אינו נמאך עוד אל ביום ההוא, והוא נבון מאד, כי לאה יושיע לה הסרוס
 הזהב

וְהַדְבָר לְפָנֵי הַמֶּלֶךְ וְהַפֶּל לְפָנֵי
 רְגִלְיוֹ וְתַבְדֵּךְ וְתַתְחַנֵּן לֹא לְהַעֲבִיר
 אֶת־רַעַת הַמֶּן הָאֲגִי וְאֶת
 מַחְשְׁבֹתָיו אֲשֶׁר הָשִׁיב עַל־
 הַיְהוּדִים: (ד) וַיֹּשֶׁט הַמֶּלֶךְ
 לְאַסְתֵּר אֶת שָׂרְבֹט הַזָּהָב וְהִקָּם
 אֶסְתֵּר וְהָעֵמֶד לְפָנֵי הַמֶּלֶךְ:
 (ה) וְהָאָמַר אִם־עַל־הַמֶּלֶךְ טוֹב
 וְאִם־מִצְּאֹתַי הֵן לְפָנָיו וְכִשֶׁר
 הַדְּבָר לְפָנֵי הַמֶּלֶךְ וְטוֹבָה אֲנִי
 בְּעֵינָיו יִכְתֹּב לְהָשִׁיב אֶת־
 הַסְּפָרִים מַחְשְׁבֹת הַמֶּן בֵּין־
 הַמִּדְתָּא הָאֲגִי אֲשֶׁר כָּתַב לְאַבְדֵּן
 אֶת־הַיְהוּדִים אֲשֶׁר בְּכָר־מְדִינֹת
 הַמֶּלֶךְ: (ו) כִּי אֵיכָכָה אוֹכַל וְרֵאִיתִי
 בְּרַעַה אֲשֶׁר־יִמְצֵא אֶת־עַמִּי
 וְאֵיכָכָה אוֹכַל וְרֵאִיתִי בְּאַבְדֵּן
 מוֹלְדֹתַי: (ז) וַיֹּאמֶר

פֶּאָרַט, פֶּאָר דַּעַם קַעֲנִיגַע צו
 רַעֲדַען, וואַרף זיך צו פֶּיסען,
 וויינטע אונד פֶּלעהעטע פֶּאָר
 איהם, דאס ער דיא באַזוהייט
 דעם אַגניטען המן אונד דען
 אַנשלאַג, דען ער געגען דיא
 יהודים געפֶאַסט האַט, פֶּער־
 נִיטע. (ד) דער קעניג רייכטע
 אסתר דען גאַלדענען צעב־
 טער הין, אונד זיא ריכטע־
 טע זיך אויף, שטאַנד פֶּאָר
 דעם קעניגע, (ה) אונד שפּראַך:
 ווען עס דעם קעניגע בעליעבט,
 אונד איך ווירקליך געוואַגענ־
 הייט פֶּאָר איהם געפֶּונדען האַי
 בע, דער פֶּאַרשלאַג איהם
 אויך רעכט שינט, אונד איך
 אייניגען ווערטה אין זיינען אר־
 גען האַבע, זאָ שרייבע נאָן,
 דאָס יענע כריעפֶּע, נאָך דעם
 גוטדינקען דעם אַגניטען המן
 זאָהן דעם המדתא געשריע־
 בען, אַללע יהודים אין דען
 קעניגל־כֶּען לאַנדען אומצו־
 כריגען, צוריק גענאָממען
 ווערדען. (ו) דעו וויא קאַננ־
 טע איך דאָז אינגליק מיט אַנוע־
 הען, דאָז מיינעם פֶּאַלקע ווי־
 דערפֶּעהרט! וויא דען אונ־

המלך
 טערנאַנג מיינער פֶּאַכיעליע זעהען, אונד עס ערטראַגען! (ז) דאָ זאַגטע דער קעניג

אחשורוש

ר ש י

(ג) להעביר את רעת המן. שלא מחקיים עלתו כרעה:

הנה

ב א ו ר

הזהב נשכנר היתה לפניו: (ה) אם על המלך טוב, לשמוע נקשתי: ואם מצאתי הן, לחת לי שאלתי: וכשר הדבר, העלה שאני רוכה לחת לו: ואם טובה אני בעיניו, להשגיח על שלומי: להשיב את הספרים, דהיינו לאו להשיב האגרות בעלמאן אל שושן, כי אם להשיב התוכן שבהם שלא יעשה, וזה שאמרה מחשבת המן וגו', או יתכן במ"ש מחשבת המן, שחוכן הספרים הי' מחשבתו לבד, ולא מחשבת המלך, ולכן מן הראוי להשיבם, ואין זה נגד דתי פרס ומדי שלא יעבור: אשר כתב, הכותב על סיו, ומרגומו בל"א (דיו ששן געטריעבען העט): (ו) כי איככה